

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

אורי וישעי הגיליון התורני

כניסת שבת: 17:10
יציאת השבת: 18:15 לדעת ר"ת: 18:50

בתם פז – מיאוריט צ' הפרשה

עטרת פז

זה יתנו (ל, יג)
פירש רש"י שהקב"ה הראה למשה כמין מטבע של אש ואמר לו כזה יתנו. המטבע של אש מרמזת כי האש יכולה להועיל וגם להזיק, האש יכולה לשרוף ח"ו, אך גם יכולה לבשל ולחמם ולהאיר וכדומה, כמו כן המטבע אם משתמשים בה לצדקה וגמילות חסדים אז יש בזה תועלת מרובה, אבל אם משתמשים בכסף שלא לצורכי מצוה, אז יכולה לשרוף ולגרום נזקים ח"ו (נעם אלימלך).

אות היא לעולם

השבת היא כמו שלט, שכמו חנות שאפילו שהיא סגורה אבל כל זמן שהשלט תלוי על הפתח, סימן הוא שהחנות תהיה פתוחה בעתיד, אבל אם הורד השלט סימן הוא שהחנות אף פעם לא תפתח. כמו כן השבת, שאם קרה ח"ו שיהודי נכשל בעבירה אבל כל זמן שהוא שומר את השבת זה סימן ועדות שהוא יהודי שיש לו שייכות בלבו לקב"ה, ואם לאו, השלט הוסר זה עדות שאין לו שום קשר עם הקב"ה והתורה (החפץ חיים).

★ מחולות ★

וירא את העגל ומחלות. לאיזה צורך הוזכר שהיה שם מחולות, ומה זה מוסף לגודל החטא שעשו. רק שמשה רבנו כאשר שמע מהקב"ה שסרו מן הדרך, חשב שבודאי יעלה בידו להחזירם בתשובה, ורק לעת עתה הם נוהגים כן, מחמת הערב-רב הרע השוכן בתוכם, אך מכיון שראה את המחולות והריקודים סביב העגל, וראה שהם עוד שמחים במעשיהם, אז הבין ששקועים הם מאוד בחטאם, ולא יעלה בידו להעלותם על דרך התשובה, לכן מיד ויחר אף משה וישלך מידיהם את הלוחות.

חג לה' מחר

יש מחר לאחר זמן, זה מרמז למה שאמרו חז"ל שלעתיד לבוא יהיה שבעה עשר בתמוז חג. וכמו שכתוב בנביא, צום הרביעי... יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, וזה שנתכוון אהרן. שהרי למחר היה י"ז בתמוז, ויש מחר לאחר זמן, כי יבוא יום היינו י"ז בתמוז יהיה חג לה', בזמן ביאת משיח צדקנו.

נאמר בפרשתנו: וְעִשִּׂיתָ כִּיֹּד נְחֹשֶׁת וְכִנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרַחֲצָהּ; וְנִתְּתָה אֹתוֹ בֵּין אֶהָל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּתָה שָׁמָּה מַיִם (ל, יח). ויש לבאר מה הטעם שהתורה כתבה את ענין הכיור כאן, הרי מקומו הראוי הוא יחד עם שאר צוויי כלי המשכן בפרשת תרומה!?

ונראה לבאר בס"ד, דהנה הגאון בעל משך חכמה ביאר: "וְנִתְּתָה שָׁמָּה מַיִם" היה צריך לכתוב "וְנִתְּתָה בּוֹ מַיִם", והעיקר, דכל כלי שרת ראוי לקדש מהן ידיים ורגלים וכמו שאמרו פ"ב דבוכים (כב), רק הקידוש צריך להיות במקום הזה, מקום שבו אהל מועד ובין המזבח וכו'. ולכן כתב "וְנִתְּתָה שָׁמָּה מַיִם", שזה היה מעכב אף אם אין המים נתונים בכיור וכו'."

נמצא שהכיור אינו מעכב בדין רחיצה. והנה לעיל (ל, א) נאמר: ועשית משבח מקטר קטורת וגו'."

וכתב שם המשך חכמה בזה"ל: "הראב"ע (לעיל כה, כב) נתקשה מדוע לא נכתב צווי עשיית מזבח הקטורת רק אחרי כלות פרשת המשכן ומילואים (וכן הקשו הרמב"ן, הספורנו האוה"ח ועוד רבים).

והעיקר, כי כל הציוויים כמו הארון, אם אין ארון אין מניחים לוחות וכו', ובלא מנורה אינו רשאי להדליק נרות (מנחות נח). ובלא שלחן אין מניחים לחם הפנים (שם נ), אבל מזבח מקטר קטורת וכו', הלא קיי"ל דהקטרת נקטרת אף אם אין מזבח, וכמו דאמר רב בוכחים (נט). דמזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו, ואינו רק למצווה, ולכן כתיב בתר דהשלים כל הדינים מן הכלים והבנינים המוכרחים להשראת הכבוד במשכן הקדוש, ולהורות דאין זה רק מצווה בפני עצמה."

נמצא כי הטעם שצווי עשית מזבח הקטרת נדחה למקום אחר ולא נכתב יחד עם צווי שאר הכלים, הוא משום שהמזבח לא מעכב, רק מקום מעקב.

וכן הובא בפרדס יוסף (תצוה אות א'), שהביא כן בשם מרן חיד"א בנחל קדמות (תצוה אות יב) שאם נעקר ממקומו אינו מעכב ויתנו הקטורת במחתה.

ולפי זה נראה לבאר כי מאותו טעם גם הכיור לא נכתב יחד עם שאר הכלים, שהרי גם בכיור הביא משך חכמה להלן שאינו מעכב, ואף ללא כיור יוכל לקדש ידיו ורגליו ומה שמעכב הוא המקום, ומשכך דברי משך חכמה בענין מזבח השרת שכתה שהתורה הזכירתו רק לאחר שהשלים כל הדינים מן הכלים והבנינים המוכרחים להשאת הכבוד במשכן הקדוש כלשונו, שייכים גם בכיור.

ד"ת לעיני ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל
נתרם על ידי המשפחה

ההליכות מלבי

נושא: שואלין ודורשין בהלכות הפסח

קומי אודי – סיפור לשבת

בקשב רב ישבו הילדים מול מורם ורבם, אשר לימים התפרסם כאדמו"ר, האדמו"ר רבי חיים מצ'רנוביץ (בעל הסיודרו של שבת). הרבי הקריא את הגמרא הדורשת על הפסוק (דברים טו יא) "פְתַח תְּפִתַּח אֶת יָדְךָ לְאֶחָיִךְ לְעֵנֶיךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצְךָ" שאם העני מבקש שוב צדקה אחרי שכבר קיבל, חייב האדם לתת לו בכל פעם שוב ושוב ואפילו מאה פעמים. הרבי שהיה ידוע בהתלהבותו הרבה חזר בהתלהבות מספר פעמים על דברי המדרש (ספרי דברים): "ואפילו מאה פעמים, אפילו מאה פעמים".

אחד הנערים ששמו בנימין, אשר ישב מול הרב היה נראה כי התלהבותו של הרב קצת מוגזמת שהרי ברור כי אף אחד לא יתן לעני צדקה מספר כה רב של פעמים, ובנימין היה בטוח כי בשעת מבחן גם הרב לא יעמוד בדרישה זו. מחשבה זו החלה לנקר במוחו עוד ועוד עד שלא הצליח להתרכז בלימודו.

בשעת הצהריים כשהלכו הנערים לביתם לסעוד את לבם, פנה בנימין אל אביו והזכיר לו כי מתקרב יום התשלום החודשי למלמד. האב הוציא מיד ממגירת שולחנו דינר זהב ונתנו לבנימין על מנת שיתנו למלמד כשכר לחודשיים הקרובים. בדרך חזרה לתלמוד תורה עבר בנימין בשוק הגדול ופרט את המטבע היקר למאה פרוטות. לאחר מכן ניגש לאחד מהעניים פושטי הידיים, והציע לו עבודה קלה ומשתלמת. הוא אמר לעני כי אם יבוא לבית הרבי ויבקש ממנו צדקה מאה פעמים שוב ושוב, ירוויח צדקה מרובה, ובנימין יוסיף לו עוד שתי פרוטות כשכר טירחה.

לעני נראה העניין קצת משונה, אולם שתי הפרוטות שיקבל כשכר, שכנעו אותו להסכים. בנימין רץ במהירות לתלמוד תורה, ולפני תחילת השיעור נתן לרב את מאה הפרוטות. מספר דקות לאחר מכן דפק העני על הדלת וביקש צדקה. הרבי חייך אליו ונתן לו פרוטה מהפרוטות שזה עתה קיבל. כעבור דקה דפק שוב העני וביקש צדקה, והרבי בעיניים מאירות נתן לו שוב פרוטה, וכך נשנה הדבר מאה פעמים אל מול עיניהם המשתאות של הנערים. אחד הנערים הרהיב עוז ושאל את הרבי: "הרי זו משכורתו של הרב, איך נתן את כולו כצדקה לעני אחד טרדן?"

הרבי הרים את עיניו ואמר: "וכי לא כך למדנו היום שהתורה מצווה עלינו 'אפילו מאה פעמים'?" בנימין כששמע זאת פרץ לפתע בבכי תמרורים כשחרטה עצומה ממלאת את ליבו. הרבי לקחו והרגיעו, ובנימין בעיניים מושפלות ובקול חנוק ושקט אמר כי כל העניין לא היה אלא בשביל לנסות את הרבי, האם אכן יקיים את אשר הוא מלמד. הרבי לקח את בנימין, חיבקו בחום ואמר לו: "דע לך, כי במה שכתוב בתורה שצריך לקיים לא שייך אצלי כלל ניסיון, וכי יעלה על הדעת כי מצוה מפורשת הכתובה בתורה לא אקיים?" אביו של בנימין שהגיע בינתיים הוציא מכיסו זהוב נוסף, נתנו לרבי במקום הזהוב שהפסיד, ואמר כי השיעור שבנו קיבל זה עתה שווה לפחות זהוב, אם לא יותר.

א: שנינו בגמ' במסכת פסחים (ו). שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם הפסח שלשים יום, ר' שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות. מאי טעמא דתנא קמא, שהרי משה עומד בפסח ראשון ומוזהיר על הפסח שני שנאמר ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו, וכתוב ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם. מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל, שהרי משה עומד בראש חדש ומוזהיר על הפסח שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים, וכתוב דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות וגו'. ופסק מרן השלחן ערוך כתנא קמא, שכתב בתחלת הלכות פסח "שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום".

ב: גם אם אדם למד את ההלכות האלו בשנים עברו, ישוב ללומדם בכל שנה מפני שהשכחה מצויה.

ג: החיוב ללמוד הלכות קודם החג הוא גם על יחיד וגם על ציבור, אלא שהציבור לא צריך לבטל סדר לימוד קבוע בעבור זה, ודי בכך שיקצרו מעט מסדר לימודם הרגיל, וילמדו בו הלכות פסח. (עיין כה"ח וביאור להלכה שם).

ד: מותר לתלמידי חכמים ובני הישיבות להמשיך בסדר לימודם כל שלשים יום קודם הפסח ואינם צריכים להפסיק מסדר לימודים הרגיל בכדי ללמוד הלכות הפסח, מכל מקום ראוי ללמוד ולחזור על ההלכות על מנת שדברי התורה יהיו מחדדים (בי"א ח"ב סי' כב).

ה: "החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה". רובו של החדש ימים טובים: בראש חודש ניסן הוקם המשכן וי"ב יום הקריבו הנשיאים את קרבנם, בו נגאלו ממצרים ובו עתידין להגאל. ולכן יש בו הלכות מיוחדות. (ש"ע תכט סעי' ב).

ו: ימי ניסן הם ימי שמחה לישראל, בתקופות העבר ההווה והעתיד, כי באחד בניסן הוקם המשכן, ושנים עשר נשיאים של שנים עשר שבטי ישראל הקריבו את קרבנותיהם לחנוכת המזבח, ולמחרת היום השנים עשר, דהיינו ביום י"ג בניסן, היה יום אסרו חג שלהם, ויום י"ד בניסן הוא ערב פסח, ולאחר מכן שבעת ימי הפסח, ויום כ"ב בניסן הוא אסרו חג של הפסח, ובניין בית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו, יהיה ביום טוב ראשון של פסח, (ואף על פי שאסור לעסוק בבניית בית המקדש ביום טוב, מכל מקום, בית המקדש השלישי עתיד להיבנות בידי שמים, וראה סוכה מא. רש"י למטה) וזה אפשר ביום טוב, וכפי שנאמר, בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל, וככתוב (מיכה ז, טו) יִבְנֶינָה מִצְרַיִם מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת, וחנוכת בית המקדש השלישי תמשך שבעה ימים, ותתקיים רק לאחר שבעת ימי הפסח, משום שאי אפשר לשמוח בחנוכת בית המקדש בימי פסח, שהרי אין מערבין שמחה בשמחה. נמצא שכל ימי חודש ניסן מקודשים לימי ששון ושמחה לישראל.

(מתוך הקונטרס "חקת הפסח")

ד"ת לע"ו ר' דני (דניאל) בן יולנדה ז"ל
נלבי"ע ו' במנחם אב התשע"ב. ת"צ'ב'ה'